

Bollas minnen
Bollas minnen
Bollas minnen

BOLLAS MINNEN

Bollas minnen
Bollas minnen
Bollas minnen

Bollas minnen
Bollas minnen
Bollas minnen

Intervjun med fru Walborg Björkman, född Bruzelius,

vid 102 års ålder

i Radio Kristianstad

den 7 maj 1978

Bollas minnen
Bollas minnen
Bollas minnen

Förord

Walborg Andrea Bruzelius föddes den 16 september 1876 i Österslövs prästgård. Hon ingick äktenskap den 25 juli 1901 med kyrkoherden i Kviinge församling Sven Björkman. Denne avled den 22 april 1911. Walborg Björkman avled den 11 september 1980 på Allögården i Kristianstad.

Då Walborg Björkman den 19 september 1980 jordfästes i Kviinge kyrka, följdes hon av barn, barnbarn och barnbarns barn, talrika släktingar och många vänner.

Walborg Björkman, allas vår Bolla, var intill sin död en människa med ett stort och levande intresse för sin familj, släkt och vänner. Hon var en person kring vilken vi samlades och såg upp till. Hon var "förbindelselänken, föreningslänken, hjärtelänken" (sonen Hans på 100-årsdagen). Från möten med Bolla gick vi andligen rikare och gladare än vi kom. I vår släktförening blev hon en samlingspunkt och traditionsbärare. Den fond som hon stiftade på sin 100-årsdag fick naturligen namnet Bollas Blomma.

Till minne av allas vår Bolla utger släktföreningen med medgivande av Radio Kristianstad en utskrift av den radiointervju, som Bolla den 7 maj 1978 gav i lokalradion.

Bruzelianska släktföreningen

Intervju med fru Walborg Björkman i Radio Kristi-
anstad den 7 maj 1978.

- I: Den 16 september 1876, alltså för snart 102 år sedan, föddes i Österslövs prästgård kyrkoherde Bruzelius' dotter Walborg. För ett par veckor sedan träffade jag Walborg Björkman, och då bad jag henne berätta om livet i prästgården under hennes barndom.
- W: Då var det så helt annorlunda än vad det är nu. En präst borde alltid ha självhushåll. Han hade ju hela det stora lantbruket utom sin tjänst att sköta. Men det gick bra, för Far var en så energisk man och duktig på alla områden. Det var alltid fyra pigor - så hette det på den tiden - och fyra drängar. Det skulle vara gårdsdräng och stalldräng, som skulle sköta hästarna och stå till reds när man ville ut och åka. Det enda sättet man hade att färdas det var ju att åka häst och vagn. Och en brygg-huspiga som skulle sköta mjölkningen och hjälpa till med korna. Så hade vi alltid, eller oftast, en flicka med lite bättre uppfostran, som kallades för husmamsell. Hon hjälpte till med att ta fram vad som behövdes för hushållet, och så en städerska, som serverade vid bordet och höll rummen i ordning. Och så var vi sju syskon, så det behövde alltid vara en barnjungfru. Min mor, hon hade uppsikt över alla dessa och skulle ställa om att alla fick mat och dryck och kläder. Allt vävdes i hemmet, från trasmattor till det finaste linne, sommarkläder och rockar och vinterkläder, allt vävdes, så hon hade mycket att bestyra. Så fick det alltid hållas två börd, herrskapets och folkets. Folket åt i folkstugan, och ibland kunde det vara samma mat, som när det kokades gula ärter till exempel till middagen, det serverades ju till båda ställena, annars vanligtvis var det olika, ty det åts på alldeles olika tider.

I: Vad hade man för lekar som ung flicka i Österslövs prästgård på 1880-talet? Vad lekte man med?

W: Först och främst lekte man med dockor, det var min förtjusning att leka med dockor, och så hade min äldsta syster fått ett dockskåp och fått mycket presenter till det. När vi så blev äldre fick man ju ägna sig åt lite sport, och vår förtjusning var att gå på skridskor om vintern. Vi hade ju tillgång till sjön, och den bjöd på många glädjestunder. Jag vet ingen som gick på skidor. Men däremot åkte vi mycket släde med bjällror, det var fest! Och när man badade, det var ju någonting förtjusande att man kunde bada. Och där var ett litet badhus, för det var ju ojuste att klä av sig på stranden, så då hade vi badhus, som sattes upp var sommar och togs ner var höst. Och vi fick lära oss att simma, det var ju väldigt nyttigt. Och ro, då rodde man till grannarna. Tommarp låg på andra sidan sjön. Segla gjorde vi aldrig, det tyckte inte min far om, han sa det var så äventyrligt att segla på den sjön för där var så mycket kastvindar. Och det är också många, som har omkommit på sjön. Men det fiskades ju, men det gjorde vi inte, men vi fångade kräftor, det var vår förtjusning. Det var lätt på den tiden, man gick bara och "våsade" - vadade - som det hette, så kunde man ta kräftorna om ryggen. Och där var gott om kräftor på den tiden; om man lyfte på en sten, så kröp där en kräfta, de kröp ju alltid baklänges.

I: Och så hade man dill i trädgården förstås i prästgården, när man kokade kräftorna?

W: Ja, oh, det var där gott om! Om jag skulle tala om trädgården, så fanns där alla de härligaste grönsaker, och mycken härlig frukt, från astrakan till gravenstein. Och det fanns inget ljuvligare än komma ut tidigt om morgonen i trädgården, när bin och humlor surrade i buskarna. Och där fanns allt mellan himmel och jord, från hallon och krusbär i mas-

sor och röda och vita och svarta vinbär, stora häckar. Allt skulle tas till vara, det man inte åt upp med det samma (skratt).

W: Jag var ju inte med på den tiden när kyrkan låg så nära, den revs ju 76.

I: Samma år som fru Björkman föddes.

W: Men den invigdes 78, och det har jag ännu ett svagt minne utav, när det var så mycket herrar samlade. Jag minns från det jag var fyra år. Jag minns när vi första gången fick se min lille yngste bror. Han var född 80, och jag var född 76, men han föddes 80 den 6 december. Det kommer jag så väl ihåg när vi blev hämtade, för vi var ju burna ut ifrån sängkammaren, när det skulle hända. Men så kom de in på morgonen och berättade, att det var en liten gosse, så fick vi gå in och se på honom. Jag får väl gå tillbaka till vad vi sysslade med.

I: Ja, på sommaren till exempel. Fick flickorna rida på hästarna i hagen?

W: Ja, så fick vi lov att lära oss att rida, och på den tiden hade man damsadel, så vi skulle rida på sned, men det var mycket, mycket roligt. Och vi fick ju då ha de hästarna, som var snälla och säkra, och det var de alla, tycker jag. Och så får jag ju tala om, att vi hade mycket päster. Det var en gästfri prästgård.

I: Var det stora fester till julen tillexempel?

W: Ja, de var så stora man kunde ha på den tiden. Då hade man oftast vänner, som kom och stannade över julen. Och så bjöds grannarna. Vi hade ju några trevliga grannar, som vi umgicks med, och det var Möllerbergs på Tommarp, Nils Möllerbergs föräldrar,

bildhuggarens, och så var det en dansk förvaltare på Karsholm som hette Weber, och hans familj umgicks vi också med, och så var det ju de närmsta prästernas familjer.

I: Då var det mycket mat och dryck, förstås?

W: Ja, då bjöd man alltid på det sättet, att man hade ett dukat kaffebord med mycket bröd. Och så förfriskningar, bestående vanligtvis av äpplen och nötter och russin och mandel och ett glas punsch. Och så hade man kvällsmat.

I: Musicerades det i prästgården?

W: Ja, min äldsta syster spelade, och hon hade en mycket vacker röst också, så hon kunde sjunga. Men jag kan inte säga att det fanns så mycket tillfälle med musik, men det hörde ju till, att en bildad flicka på den tiden skulle kunna spela piano, så det hade man ju, och vi hade en guvernant, som då undervisade i pianospel.

I: Fick Walborg Bruzelius också lära sig spela piano?

W: Ja, det gjorde jag ju till husbehov (skratt), men jag kom aldrig långt precis. Men mina två äldsta systrar, de var mer roade av musik. En av dem spelade gärna efter gehör, och hon spelade så vackert om kvällarna, när vi satte oss till ro. Innan man tände lampan, så spelade hon skymningsmusik, det var så ljuvligt att höra.

I: Kommer fru Björkman ihåg vad styckena hette?

W: "Jungfruns bön" (skratt).

Ja, det var en ljuvlig stund den där skymningsstunden, innan de kom och satte för luckorna, för se, vi hade luckor utifrån, som skulle skruvas fast, och då fick en av pigorna eller drängarna gå ut på kyrkogården och sätta för luckorna, och

en var innanför och skruvade dem fast, och så tändes fotogenlamporna. Och på senare år hade vi kamin i det stora rummet, men ursprungligen eldades det bara med brasa. Det var så ljuvligt då på kvällarna, och då samlades vi omkring hänglampan i salen vid det runda bordet, och så satt var och en med sitt handarbete. Och så var det någon som läste högt. De senare åren, då min far hade hjälppräst, pastorsadjunkt, så läste han högt, och det tyckte han var lika roligt som vi.

I: Hur dags gick man till sängs, när släckte man aftonlampan i prästgården?

W: Åh, aldrig före klockan tio, och det berodde på hur rolig boken var, för då kunde man hålla på längre (skratt).

I: Satt man och skvallrade om folket i bygden?

W: O nej, det kan jag aldrig minnas att det gjordes, skulle det vara skvaller fick de sköta om det i köket och folkstugan, men aldrig inne.

Jag kan ännu minnas, när mamma kom in och sade till guvernanten, att nu tyckte hon jag skulle börja med lite franska. Och då var jag sju år. Mamma själv lärde mig de första bokstäverna, och jag var sex år, men en av mina systrar var så tidig så hon kunde läsa redan när hon var fem. Hon var så road utav att läsa hela livet igenom. Det brukades ju inte, att man gick i några högre skolor, utan sen blev vi konfirmerade. När den tiden kom, läste vi för min far. Men mina äldsta systrar de gick i en helpension i Kristianstad, Virginska pensionen, och den ansågs ju mycket förnämlig. Där fanns infödd fransyska. De bodde där helt och hållet, och de fick ju lära sig spela och allting, spela piano.

I: När man hade kommit upp i konfirmationsåldern och var så där halv vuxen, fortfarande liten flicka,

vad roade man sig med då?

W: Jo, då fick de roa sig (skratt), då fick vi tillfälle till att rida och dansa, det var tillåtet. Min far var mycket frigjord på det sättet, att han ansåg, att ungdomen skulle ha roligt. Om jularna på bjudningarna hade man dans.

I: Hur ordnade man med musiken då?

W: Då var det någon, som kunde spela dansmusik, både fransäs och lanciär, det fick man lära sig.

I: Och vals kanske?

W: Och vals och polka och hambopolka. Och sen när jag blev lite större, så var vi med i folkdanslag, som vi kallade för Philocoros, och då fick vi resa in till Kristianstad först.

I: Hände det nån gång, att ni åkte cykel in till stan?

W: Cykel, ja, men det var ju långt fram i tiden. Då cyklade jag, för jag hade en liten fundering på att bli sjuksköterska, så då cyklade jag var dag in till lasarettet från Österslöv. Det var ju inte nån liten bit precis. Och det lärde jag mig den gången under min enda stora utflykt i livet. Det var när jag reste till Visby på Gotland. Det var ju rätt långt innan jag blev gift. Jag gifte mig 1901, så det var väl någon gång - - - och jag slutade skolan 94 - - -

I: Ja, då måste det väl ha varit strax före sekelskiftet. Men när fick fru Björkman första gången uppleva en biltur?

W: Det gjorde jag i Simrishamn. Handlanden Håkansson erbjöd oss få åka i bil, som han hade. Om han hade lånat den, det minns jag inte, men då fick vi lov att åka.

I: Vilket år var det?

W: Ja, det var sedan jag kom dit 1911, när min man var död, och så var jag där till 1916, så det var väl någon gång 1912 eller 13.

Det är så roligt att tala om gammalt.

I: Ja, men när man nu har levat ett långt liv - 102 år, det är ju ett långt liv - vilket tycker fru Björkman är det märkligaste som fru Björkman har upplevat?

W: Ja, det är så mycket, som har varit märkligt. Det var naturligtvis de åren, då jag var gift och hade glädjen med mina små barn. Andreas var fyra år, då min man dog, och de andra var sex och åtta. Det får man ju säga att de var märkesår och den lyckligaste tiden, när jag ser tillbaka. Men det är så mycket märkligt, som har hänt. Under min uppväxt kan jag ju inte säga att det var sådana underliga ting, som det senare har varit, och den värsta upplevelsen det var ju när man fick budskap om att kriget hade brutit ut 1914. Man blev så förstnad eller uppfylld av skräck.

I: Vad säger fru Björkman om utvecklingen i samhället?

W: Jag fattar det inte, jag förstår det inte!

I: Följer fru Björkman fortfarande med i tidningarna, tittar på televisionen ibland?

W: Nej, jag har upphört att titta på television, och jag har upphört med radio, dels hör jag dåligt och dels - - -, ja, jag har inget intresse för det.

I: Har utvecklingen gått för snabbt i samhället?

W: Ja, det kan man väl säga att den har.

I: Men alla har ju fått det mycket bättre än som det var på 1800-talet.

W: På ett sätt, men jag tycker att det var mycket som var bättre förr, människor var nöjda, förnöjsamma, de hade inte så stora fordringar på livet som de nu har.

I: Men det var fattigt och eländigt, man kanske till och med frös och svalt ibland.

W: Ja, visst gjorde man, inte de, som hade det någorlunda väl beställt, men nog var det de, som for rysligt illa.

I: Men det är ju ingen som behöver göra i dag, och det är väl i alla fall bra?

W: Ja, det är ingen som klagar.

I: Men det är ju ingen som far illa.

W: Nej, inte kroppsligt, men jag tror inte det är nyttigt att leva så som de gör nu. När jag tänker på vad människor kunde hinna med förr i världen, så fattar jag knappt hur de kunde, och hur de orkade. Men det gick i alla fall.

I: Vilken är fru Björkmans önskning nu att uppleva ytterligare?

W: Att det skall gå mina efterkommande väl, undgå krig och farsoter och andra olyckor, det är min innerliga önskan i livet. Och nu har jag sett mitt tolfte barnbarns barn häromdagen. Det är en stor lycka att alla är välskapade och välbildade och välbegåvade. Ja, jag har barnbarns barn, som jag tycker är så enastående och förtjusande.

- - - o - - -

Mellan olika avsnitt i intervjun spelades pianomusik.

De stycken, som spelades var "Rosendoft", "Jungfruns bön" och "Narcissus", melodier, som säkerligen ofta spelades i Österslövs prästgård under Bollas barn- och ungdomsår.